

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЦЕНТР ЗДВН
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА
ЛЦДН у м. _____
(місто знаходження НКП)

До захисту допускається
Завідувач кафедри, проф.
_____ В.М.Боронос
« ____ » _____ 2020 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

НА ТЕМУ:

Аналіз фінансової стійкості комерційного банку

Освітній рівень “Бакалавр”

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Керівник роботи:

(підпис)

Н.А. Антонюк

(ініціали, прізвище)

Студент:

(підпис)

К.С. Борисова

(ініціали, прізвище)

Група:

Фдн-61н

Суми
2020

РЕФЕРАТ

Дипломна робота: 7 рис., 2 табл., 30 стор., 21 джерело.

Метою роботи є дослідити організацію фінансової політики різних країн, зокрема центральних банків, щодо забезпечення фінансової стійкості комерційних банків в умовах фінансової кризи та запропонувати шляхи її удосконалення.

Об'єкт дослідження – механізм забезпечення фінансової стійкості комерційного банку в умовах фінансової кризи.

Предмет дослідження – фінансово-економічні відносини, які виникають в процесі діяльності комерційного банку, та шляхи її покращення.

Методи, які використовувалися в процесі дослідження та обробки матеріалів: абстрактно-логічний, порівняльний, вертикальний (структурний) і графічний фінансовий аналіз.

Структура основної частини дипломної роботи. Основна частина роботи складається з трьох розділів. У першому розділі розглянуто основні аспекти фінансової політики національного банку України, особливості її здійснення на сьогодні; проведено порівняльний аналіз політики центрального банку різних країн щодо забезпечення фінансової стійкості комерційних банків в умовах фінансової кризи. У другому розділі проаналізовано стратегію грошово-кредитної політики різних країн в умовах фінансової кризи, а також наведено рекомендації та напрямки удосконалення грошово-кредитної політики центрального банку в умовах фінансової кризи. В третьому розділі проведено аналіз фінансової стійкості комерційного банку та здійснено відповідні висновки.

КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК, ФІНАНСОВА КРИЗА, ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ, АКТИВИ, ЗОБОВ'ЯЗАННЯ, ДЕПОЗИТИ, КРЕДИТИ, ОБЛКОВА СТАВКА, ІНФЛЯЦІЯ.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ.....	7
1.1 Сутність державної грошово-кредитної політики України та особливості її здійснення.....	7
1.2 Порівняльний аналіз фінансової політики центрального банку щодо підтримки комерційних банків різних країн в умовах фінансової кризи.....	12
2 АНАЛІЗ СТРАТЕГІЙ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ.....	16
2.1 Аналіз зміни облікових ставок центральних банків у період фінансової кризи.....	16
2.2 Прогноз інфляційних очікувань НБУ.....	17
2.3 Рекомендації та пропозиції щодо заходів НБУ у забезпеченні фінансової стійкості комерційних банків.....	19
3 АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ (НА ПРИКЛАДІ «ОТР-БАНКУ»).....	21
ВИСНОВКИ.....	26
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ.....	28

ВСТУП

Актуальність роботи. На сьогодні в Україні залишається багато проблем, зокрема, які стосуються проведення розвитку і становлення грошово-кредитної політики в період кризи. Грошово-кредитна політика є основною складовою системи загальнодержавної економічної політики, її роль у розвитку економічних процесів дуже важлива. 2020 рік став роком спалаху хвороби COVID-19, який ВООЗ вже визнала пандемією. Карантин, запроваджений через стрімке поширення коронавірусу, додатково вдарив по економіці. Підтримка фінансової системи, бізнесу та простих громадян, які потерпають від обмежувальних протиепідемічних заходів, стала ціллю номер один у політиці розвинених держав. Саме тому на сьогодні гостро постає питання модернізації грошово-кредитної політики центрального банку.

Метою роботи є дослідити організацію фінансової політики різних країн, зокрема центральних банків, щодо забезпечення фінансової стійкості комерційних банків в умовах фінансової кризи та запропонувати шляхи її удосконалення.

Завдання, які поставлені задля досягнення мети :

- розглянути актуальність дослідження сучасної системи забезпечення фінансової стійкості комерційних банків;
- дослідити основні аспекти фінансової політики національного банку України, особливості її здійснення на сьогодні;
- здійснити порівняльний аналіз політики центрального банку різних країн щодо забезпечення фінансової стійкості комерційних банків в умовах фінансової кризи;
- проаналізувати динаміку зміни процентних ставок різних країн в умовах фінансової кризи;
- розглянути інфляцію та інфляційні очікування НБУ;

- знайти шляхи удосконалення грошово-кредитної політики в умовах фінансової кризи;

- здійснити аналіз фінансової стійкості комерційного банку та зробити відповідні висновки.

Об'єкт дослідження – механізм забезпечення фінансової стійкості комерційного банку в умовах фінансової кризи.

Предмет дослідження – фінансово-економічні відносини, які виникають в процесі діяльності комерційного банку, та шляхи її покращення.

Методи, які використовувалися в процесі дослідження та обробки матеріалів: абстрактно-логічний, порівняльний, вертикальний (структурний) і графічний фінансовий аналіз.

Структура основної частини дипломної роботи. Основна частина роботи складається з трьох розділів. У першому розділі розглянуто основні аспекти фінансової політики національного банку України, особливості її здійснення на сьогодні; проведено порівняльний аналіз політики центрального банку різних країн щодо забезпечення фінансової стійкості комерційних банків в умовах фінансової кризи. У другому розділі проаналізовано стратегію грошово-кредитної політики різних країн в умовах фінансової кризи, а також наведено рекомендації та напрямки удосконалення грошово-кредитної політики центрального банку в умовах фінансової кризи. В третьому розділі проведено аналіз фінансової стійкості комерційного банку та здійснено відповідні висновки.

Фактологічну основу роботи складають матеріали періодичних видань, наукова література, офіційні статистичні дані з джерел мережі Інтернет. Тему, висвітлену у роботі, досліджено у працях багатьох науковців, зокрема Барановський О., Вовчак О., Бурлачков В., Варваренко Г., Гальчинський А., Гейць В., Клименко О., Лапчук Я., Малахова О., Міщенко та інших [8-21].

1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

1.1 Сутність державної грошово-кредитної політики України та особливості її здійснення

Грошово-кредитна політика – комплекс заходів у сфері грошового обігу та кредиту, спрямованих на забезпечення стабільності грошової одиниці України шляхом використання визначених Законом «Про Національний банк України» засобів і методів. Відповідно до ст.25 Закону України «Про НБУ» основними економічними засобами та методами грошово-кредитної політики є регулювання обсягу грошової маси через:

- 1) визначення та регулювання норм обов'язкових резервів для комерційних банків;
- 2) процентну політику;
- 3) рефінансування комерційних банків;
- 4) управління золотовалютними резервами;
- 5) операції з цінними паперами;
- 6) регулювання імпорту та експорту капіталу;
- 7) емісію власних боргових зобов'язань і операції з ними [1].

Основні завдання грошово-кредитної політики на 2020 рік та середньострокову перспективу розроблено Радою Національного банку України відповідно до статті 100 Конституції України і статей 8, 9, 24 Закону України "Про Національний банк України" з урахуванням цілей, принципів та інструментів монетарної політики Національного банку України. Ураховуючи статтю 99 Конституції України та статтю 6 Закону України "Про Національний банк України", на виконання основної функції Національного банку щодо забезпечення стабільності грошової одиниці України пріоритетною ціллю грошово-кредитної політики залишається досягнення та підтримка цінової

стабільності в державі. Другою за пріоритетністю ціллю є сприяння фінансовій стабільності, у тому числі стабільності банківської системи, якщо це не перешкоджає досягненню і підтриманню цінової стабільності. Третьою ціллю є сприяння додержанню стійких темпів економічного зростання та підтримка економічної політики Кабінету Міністрів України за умови, що це не перешкоджає виконанню перших двох цілей. Ціллю грошово-кредитної (монетарної) політики є підтримання інфляції у середньостроковій перспективі на рівні 5% із допустимим діапазоном відхилень ± 1 відсотковий пункт [2]. Основні інструменти, якими оперує НБУ задля досягнення поставлених цілей, зображені на рисунку 1.3.

Рисунок 1.1 – Основні інструменти грошово-кредитної політики

В період карантину українська економіка занепадає, Уряд всіма силами намагається підтримувати та стимулювати національну економіку, малий та середній бізнес та простих громадян. Національний банк впровадив систему антикризових заходів на час карантину в країні і постійно інформує громадськість про перебіг подій в економіці через власний сайт, сторінки у соцмережах, а також ЗМІ. Голова НБУ Яків Смолій під час пресбрифінгу 23.04 2020 року заявив, що відбувається пом'якшення грошово-кредитної політики з метою підтримки економіки в умовах пандемії та карантинних заходів. Національний банк здійснює кроки, спрямовані на пом'якшення вимог до роботи банків, підтримки бізнесу та всіх громадян під час дії карантину та

обмежувальних заходів, пов'язаних із поширенням коронавірусу. Головною метою такої діяльності центрального банку є спроможність банків допомогти економіці України якомога швидше "стати на ноги" після завершення карантинних обмежень. Тож розглянемо які саме заходи вживає національний банк щодо грошово-кредитної політики держави в умовах кризи.

По-перше, розуміючи усю складність ведення бізнесу та потребу в дистанційній роботі чи навіть відпустках за власний рахунок для громадян в умовах карантину, Національний банк запропонував банкам ввести особливий пільговий період обслуговування кредитів в період дії карантину для населення та бізнесу (кредитні канікули). Пільговий режим за кредитом можуть отримати громадяни та бізнес, які мають фінансові труднощі через карантин. Всі, хто повністю або частково втратив дохід та роботу. Банкам запропоновано декілька варіантів реструктуризації таких кредитів. Вони можуть звільнити повністю або частково від сплати кредиту на час карантину з відповідним подовженням кредиту. Також може бути запропонована капіталізація відсоткових платежів. За ініціативою НБУ Верховна Рада заборонила з 1 березня по 30 квітня підвищувати відсоткову ставку за користування споживчим кредитом. Ці зміни розповсюджуються на всі кредити фізичних осіб. Також заборонено застосовувати будь-яку відповідальність (штрафи, пені тощо) за прострочення виконання зобов'язань у період з 01 березня 2020 року по 30 квітня 2020 року. У зв'язку з цим Нацбанк фіксує уповільнення кредитування населення. Так, у річному вимірі, за підсумками березня банки видали на 27% більше кредитів. Кредити бізнесу від початку року зросли лише на 3,6%, що відображає негативні очікування підприємців, а валютні кредити взагалі впали. Ми бачимо, що попит на кредити впав і став найменшим на останні 5 років.

По-друге, Національний банк України стрімко знижує облікову ставку. Ще нещодавно вона становила 10%, але вже 23.04.2020 року Нацбанк ухвалив рішення знизити облікову ставку одразу на 2 відсоткові пункти. Тобто на сьогодні вона вже дорівнює 8% - це означає здешевлення фінансової допомоги банкам і опосередковано – меншу вартість кредитів для бізнесу і громадян, а

також зменшення ризиків від проблемних кредитів. Динаміку зниження облікової ставки протягом останнього року можемо спостерігати на рисунку 1.4.

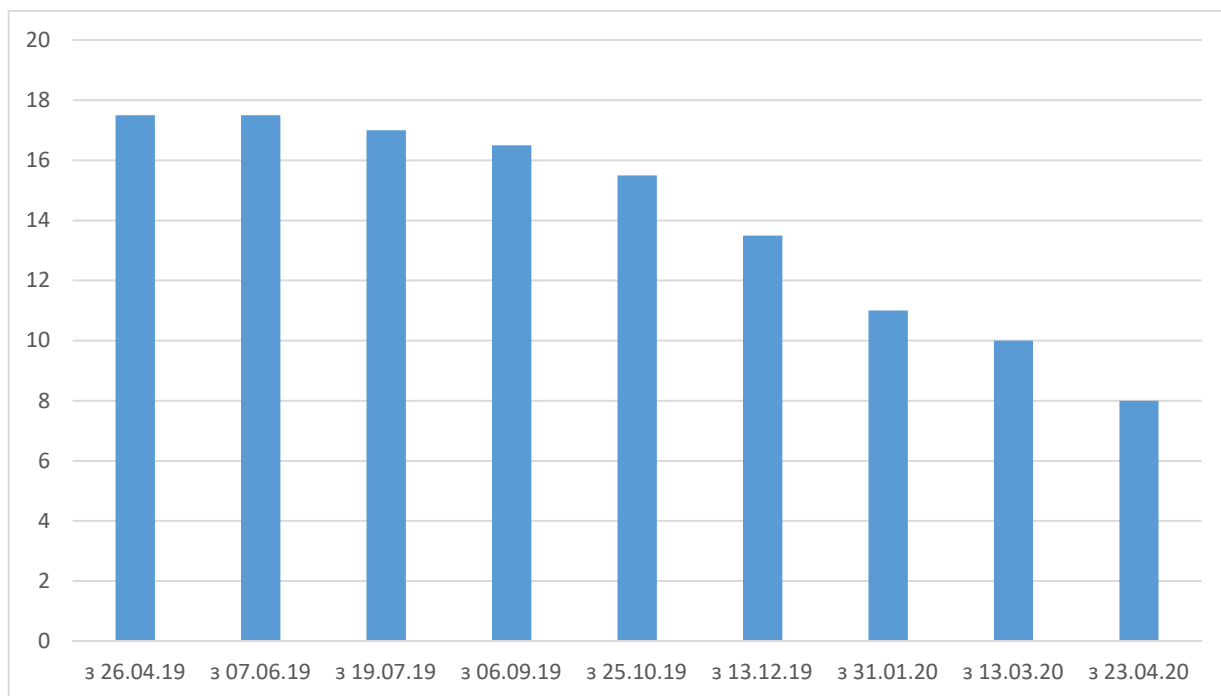

Рисунок 1.2 - Динаміку зниження облікової ставки в період з квітні 2019 по квітень 2020 року.

Такому зниженню облікової ставки сприяло те, що інфляція у березні-квітні була нижчою, ніж очікувалось, попри тимчасове зростання цін протягом перших тижнів карантину. В повідомленні НБУ зазначено: «Це надасть економіці стимул, необхідний для підтримки населення і бізнесу в ці складні часи та швидкого відновлення ділової активності після завершення карантину.» Також Національний банк очікує і подальшого зниження облікової ставки до 7% упродовж цього року.

Третім кроком Національного банку України щодо послаблення грошово-кредитної політики є рефінансування (позики комерційним банкам): 13 та 20 березня він виділив на підтримку фінустанов загалом 17 мільярдів гривень.

Криза ще триває, тому Нацбанк буде впроваджувати інші антикризові заходи у травні-червні цього року. Що планується зробити?

1) збільшити термін надання рефінансування на щотижневих тендерах із 30 до 90 днів.

2) розширити перелік прийнятної застави для залучення банками коштів за стандартними інструментами підтримання ліквідності; розглядається можливість включити до заставного пулу корпоративні облігації, випущені під державні гарантії, та муніципальні облігації.

3) завершується розробка інструменту процентного свопа, який банки зможуть використовувати для мінімізації процентного ризику; очікується, що він стане доступним у другому кварталі.

4) планують запровадити довгострокові кредити рефінансування на термін до 5 років. Вони будуть надаватися під плаваючу ставку та під ту ж заставу, що і тендерні кредити. Зараз завершується технічна підготовка до запровадження цього інструмента і планується провести перший аукціон із надання довгострокового рефінансування вже в першій половині травня.

Слід зауважити, що центральні банки самотужки не можуть повною мірою забезпечувати фінансову стабільність, і тому це завдання має бути спільним для центрального банку, уряду та інших державних інституцій.

Унаслідок глобальної кризи та карантинних обмежень для подолання пандемії українська економіка скоротиться на 5% у 2020 році. Негативний вплив пандемії на українську економіку очікується відносно короткостроковим, але досить потужним. Карантинні заходи вже зменшили ділову активність, споживання та зайнятість населення. Скорочення глобального попиту також обмежує експортні можливості країни. Тож, можемо зробити висновок, що Уряд спільно з Національним банком повинні змінювати грошово-кредитну політику держави.

1.2 Порівняльний аналіз фінансової політики центрального банку щодо підтримки комерційних банків різних країн в умовах фінансової кризи

Іноземні держави, маючи значно більшу кількість випадків хвороби, застосовують менше економічних обмежень, ніж Україна, і водночас підтримують свої економіки значно потужніше. Тож розглянемо як розвинені держави підтримують свої економіки на тлі пандемії та вимушених протиепідемічних обмежень?

Почнемо з США. 23 березня Федеральний резерв США оприлюднив пакет заходів з підтримки американської економіки та ринків. Американський Центробанк підтвердив, що його плани закуповувати американські державні облигації та іпотечні активи є фактично необмеженими і проводитимуться «у обсягах необхідних для підтримки роботи ринків». Також банк Англії 11 березня знизив базову процентну ставку на 0,5 процентного пункту - до 0,25% з 0,75% річних. Комітет з грошово-кредитної політики (Monetary Policy Committee, MPC) підтримав запуск нової програми фінансування банків з метою забезпечення кредитами малого і середнього бізнесу. Британський центробанк зберіг обсяг програми купівлі держоблігацій на рівні 435 млрд фунтів стерлінгів і обсяг покупки корпоративних бондів на рівні 10 млрд фунтів. Програма фінансування малого та середнього бізнесу (Term Funding for Small and Medium-sized Enterprises, TFSME), яка буде діяти протягом наступних 12 місяців, передбачає видачу кредитів терміном на 4 роки під ставку, рівну або близьку до базової відсоткової ставки. Запуск TFSME посилить вплив зниження ставки Банком Англії на реальну економіку і стане гарантією того, що британський бізнес і домовласники виграють від пом'якшення політики Центробанком.

Німеччина також змінює свою грошово-кредитну політику у період кризи. Центральний банк запроваджує заходи щодо вивільнення контрциклічного буферу капіталу для банків від 0,25% до 0, надає додаткові 100 млрд. € для

рефінансування розширеного надання короткострокової ліквідності компаніям через Державний банк розвитку в партнерстві з комерційними банками.

Центральний банк Великобританії також застосовує заходи щодо пом'якшення грошово-кредитної політики держави. Серед них такі:

- зниження банківської ставки на 65 б.п до 0,1%
- запровадження Схеми тимчасового фінансування (Term Funding Scheme) для прискорення передачі зниження ставок з додатковими стимулами для кредитування реального сектору, особливо малого та середнього бізнесу.
- надання підприємствам кредитів і гарантій в розмірі 330 млрд. фунтів стерлінгів (15% ВВП) за рахунок
- активізація механізму РЕПО з умовним терміном (Contingent Term Repo Facility) для доповнення механізмів ліквідності в банках.
- спільно з центральними банками з Канади, Японії, Єврозони, США та Швейцарії подальше посилення ліквідності шляхом погоджень своп-ліній ліквідності доларів США.

- зменшення норми антициклічного буфера Великобританії до 0 відсотків щонайменше 12 місяців (від попередньої цілі у 2% до грудня 2020 року).

Розглянемо ще одну країну – Болгарія. Центральний банк впроваджує такі заходи щодо фінансової стабільності країни і умовах карантинних обмежень:

- капіталізація прибутку в банківській сфері за 2019 р. (прибл. 1.4% ВВП)
- підвищення ліквідності банківської системи на 7 млрд левів (6% ВВП) за рахунок зменшення валютних ризиків комерційних банків.
- скасування підвищення антициклічного буферу капіталу, запланованого на 2020/2021 рр., у розмірі 0.7 млрд левів, або прибл 0.6% ВВП за 2019 р.
- збільшення капіталу державного Болгарського Банку Розвитку на 700 млн левів (0.6 % ВВП), з яких 500 млн буде використано для видачі портфельних гарантій комерційним банкам для розширення корпоративної позики, а 200 млн – для безвідсоткових позик працівникам у неоплачуваній відпустці (до 1500 левів).

Для прикладу можемо взяти країни-сусіди України. Розглянемо політику Польщі. Як і інші країни Польща підтримує національну економіку. Центральний банк запровадив такі заходи щодо фінансової стабілізації:

- зниження процентної ставки до 0,5%.
- перезапровадження операції РЕПО (fine-tuning) для забезпечення ліквідності банків.
- знижено необхідний резервний коефіцієнт з 3,5 до 0,5%.
- підвищили процентну ставку за обов'язковими резервами до рівня, рівного процентній ставці.
- закупівля польських казначейських цінних паперів на вторинному ринку.
- впровадження програми фінансування банківського кредитування нефінансових приватних підприємств.
- гнучкий підхід до оцінок платоспроможності у страховому секторі.
- рекомендовано добровільно відстрочити платежі та кредити постраждалих позичальників на три місяці.

Цікавою є грошово-кредитна політика Угорщини. Центральний банк зменшує коефіцієнт валютного покриття, який накладає ліміт на різницю між активами та пасивами кредитних установ у відсотках від загальних активів, з 15% до 10%, продовжує короткострокові позики для бізнесу до 30 червня, обмежує річну процентну ставку за новим незабезпеченим споживчим кредитом.

Тепер можемо розглянути заходи Європейського Центрального Банку в умовах фінансової кризи, яка розвивається на тлі пандемії коронавірусу. ЄЦБ підтримує грошово-кредитну політику такими шляхами:

- додаткові закупівлі активів у розмірі 120 млрд. € до кінця 2020 р.
- додаткова програма купівлі активів на цінні папери приватного та державного сектору на 750 млрд. €.
- забезпечення тимчасових додаткових аукціонів системи повного розподілу, фіксованої ставки тимчасової ліквідності за ставкою депозитного вкладу та вигідніших умов для існуючих цільових операцій довгострокового рефінансування, починаючи з червня 2020 року по червень 2021 року.

Розглянувши грошово-кредитну політику різних іноземних країн, можемо сказати, що центральні банки кожної країни намагаються зробити все можливе, аби підтримати малі та середні підприємства, простих громадян та економіку в цілому в такий нелегкий для усього світу час.

2 АНАЛІЗ СТРАТЕГІЙ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

2.1 Аналіз зміни облікових ставок центральних банків у період фінансової кризи

Попри девальвацію національних валют, більшість центральних банків країн знизили ключові ставки для підтримання економічного зростання, а також розпочали викуп цінних паперів на вторинному ринку для забезпечення ліквідністю. Порівняємо облікові ставки таких країн як Україна, Польща, США, Великобританія, Норвегія, Румунія, Туреччина, Чехія, Молдова та Ісландія. Динаміка зміни попередніх та поточних облікових ставок центральних банків перерахованих країн представлена на рисунку 2.1.

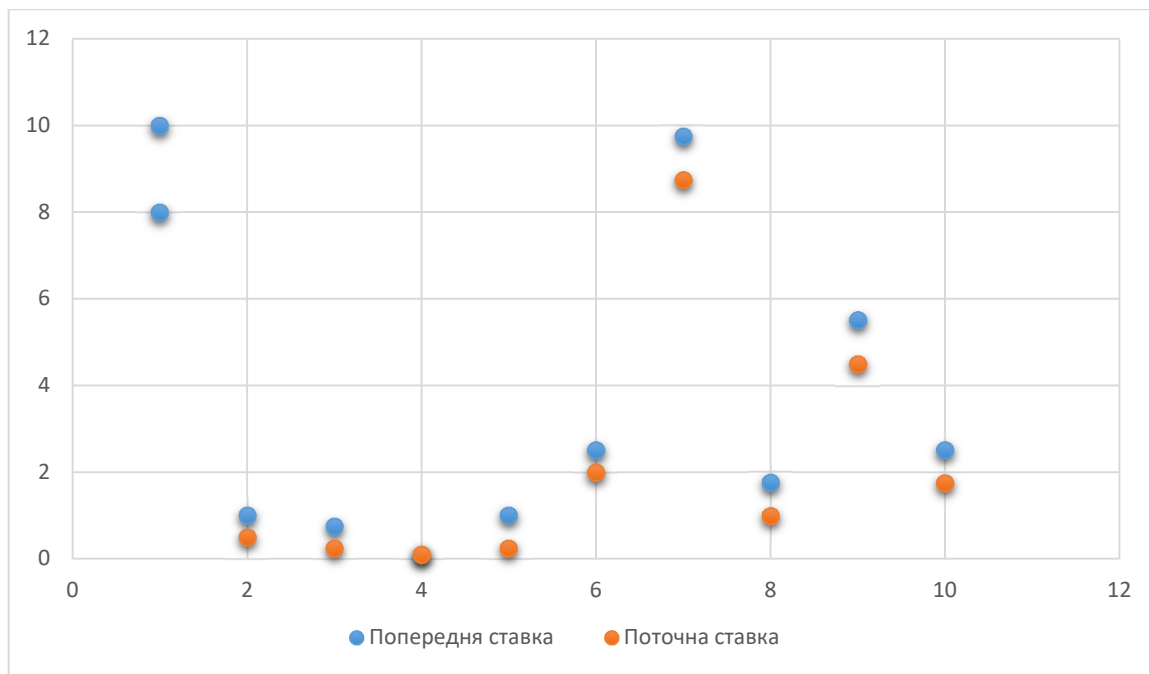

Рисунок 2.1 - Динаміка зміни попередніх та поточних облікових ставок центральних банків іноземних країн.

Як ми бачимо з діаграми всі досліджувані країни за березень-квітень знизили облікові ставки центральних банків, тобто центральні банки

підтримуються схожої стратегії щодо грошово-кредитної політики. Це зумовлено панікою на світових ринках, через стрімке поширення пандемії коронавірусу в березні цього року. Найбільш кардинально знизилася ставка в Україні, аж на 2 відсоткові пункти одразу. Причини такого різкого зниження ми описали в пункті 1.2 нашої роботи. Майже на одному рівні з Україною знаходиться Туреччина та Молдова, які знизили ставку на 1 відсотковий пункт з 9,75 до 8,75 та з 5,5 до 4,5 відповідно. З усього вище зазначеного можемо зробити висновки, що в умовах світової економічної та фінансової кризи, центральні банки багатьох країн світу для стимулювання процесів економічного розвитку вдалися до зниження відсоткових ставок.

2.2 Прогноз інфляційних очікувань НБУ

Зниження процентних ставок банків є запорукою стабільних інфляційних очікувань. Середньострокова ціль з інфляції в Україні встановлена на рівні 5%. Проте це не означає, що фактична інфляція щомісяця перебуватиме на цьому рівні. Основні шоки, спричинені світовою кризою, відобразяться на показниках інфляції вже протягом II кварталу та прискорять її зростання у 2020 році. Прискорення інфляції на тлі кризових подій буде помірним – 6.0% до кінця 2020 року. Розглянемо інфляцію та інфляційні очікування Нацбанку на рисунку 2.2.

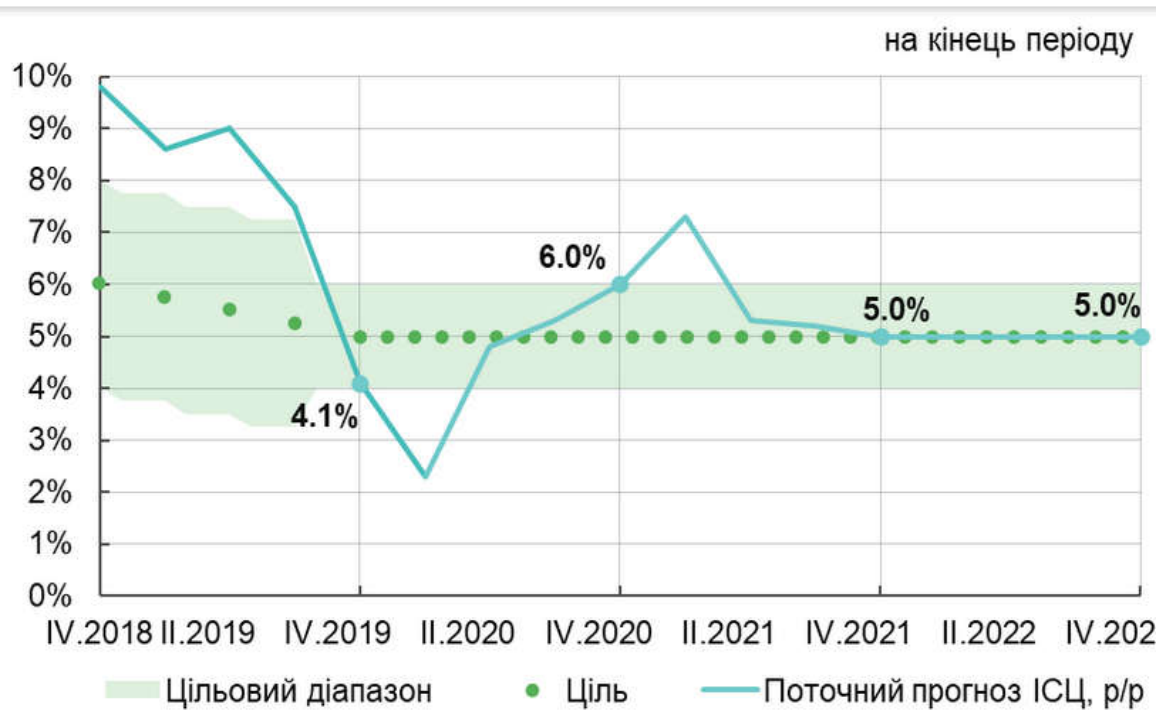

Рисунок 2.2 – Інфляція та інфляційні очікування НБУ

З графіку видно, що інфляція помірно прискориться в подальші місяці і на кінець 2020 року становитиме 6%, але залишиться в межах цільового діапазону. Як бачимо у лютому 2020 року інфляція сповільнилася до 2.4% та перебувала нижче цільового діапазону $5\% \pm 1$ в.п. Це зумовлено зміцнення курсу у 2019 році, зниженням цін на енергоносії та збільшенням пропозиції сирих продуктів. Послаблення обмінного курсу гривні, а також стимули грошово-кредитної політики, спрямовані на зменшення наслідків кризи, визначатимуть зростання інфляції у 2021 році до 6.8 - 7%. Прискорення інфляції відбудеться насамперед внаслідок перенесення на ціни прогнозованого знецінення гривні. Інфляцію стримуватиме зниження світових цін на енергоносії та нафту, яке і далі буде позначатися на вартості палива та природного газу на внутрішньому ринку. Прогнозовано, що у I кварталі 2021 року інфляція тимчасово вийде за межі цільового діапазону, але в подальшому уповільниться до середньострокової цілі в 5%, де і залишатиметься надалі. Утримувати її на такому рівні допоможе зважена грошово-кредитна політика НБУ, після завершення пандемії та відновлення економічної активності. Прогнози НБУ щодо інфляції характеризуються високою точністю, влучність прогнозів інфляції НБУ на 2016–

2019 роки є вища ніж середня, тому ми можемо спиратися на дані зображені на графіку.

2.3 Рекомендації та пропозиції щодо заходів НБУ у забезпеченні фінансової стійкості комерційних банків

Пандемія коронавірусу уже завдала світовій економіці більшої шкоди, ніж криза 2008 року. Із метою стабілізації ситуації, НБУ змінює грошово-кредитну політику, уживає цілий ряд антикризових заходів, зокрема у сфері рефінансування і підтримання банківської ліквідності.

По-перше, оскільки Україна не має таких фінансових можливостей, як економічно розвинуті європейські країни, тому, щоб подолати наслідки тривалого карантину, їй доведеться позичати гроші. Без кредиту МВФ буде вкрай важко або й неможливо обслуговувати державний борг. Фінансування від МВФ та інших офіційних міжнародних партнерів дасть змогу підтримувати міжнародні резерви України на рівні 27–29 млрд дол. Упродовж цього та наступних років.

По-друге, НБУ може надавати кредити рефінансування банківським установам із підтримання банківської ліквідності шляхом проведення тендера. Для досягнення своїх цілей НБУ може проводити позачергові тендери.

По-третє, НБУ може здійснювати операції купівлі-продажу державних цінних паперів з метою регулювання грошово-кредитного ринку.

Підсумовуючи все вищезазначене, можемо надати кілька рекомендацій щодо здійснення грошово-кредитної політики Нацбанку:

- 1) Спрямованість взаємопов'язаних цілей та заходів грошово-кредитної політики та політики країни вцілому з метою досягнення заздалегідь визначених державою соціально-економічних цілей.

2) Забезпечення взаємодії грошово-кредитної політики з фіскально-бюджетною політикою

3) Перехід до монетарної політики інфляційного таргетування, що має на стратегічну мету забезпечення цінової та фінансової стабільності, створює умови для стійкого соціально-економічного розвитку й запобігання фінансових шоків у країні.

4) Стимування інфляції у прогнозованих межах $5\% \pm 1\text{в.п.}$

3 АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ (НА ПРИКЛАДІ «ОТР-БАНКУ»)

Проведемо аналіз фінансової стійкості комерційного банку на прикладі ОТР-банку. З цією метою для початку проведемо структурно-динамічний аналіз активів комерційного банку. Для цього розрахуємо темпи росту та темпи приросту за статтями активів та зобов'язань комерційного банку.

Таблиця 3.1 – структурно-динамічний аналіз активів ОТР-банку

	2014	2019	Абсолютна зм	Темп росту	Темп приросту
АКТИВИ					
Грошові кошти та рахунки у Національному банку	1 557 044	3 139 593	1 582 549	201,64	101,64
Кошти в банках	1 812 414	4 308 470	2 496 056	237,72	137,72
Інвестиційна нерухомість	202 928	28 152	-174 776	13,87	-86,13
Кредити, надані клієнтам	15 350 383	25 469 028	10 118 645	165,92	65,92
Інвестиції, наявні для продаж	89 409	3 631 783	3 542 374	4061,99	3961,99
Інвестиції, утримувані до погашення	651 655	7 212 296	6 560 641	1106,77	1006,77
Основні засоби та нематеріальні активи	364 325	570 535	206 210	156,60	56,60
Інвестиції в дочірні та асоційовані компанії	89 966	191 946	101 980	213,35	113,35
Відстрочені активи з податку на прибуток	515 133	38 747	-476 386	7,52	-92,48
Інші активи	205 520	233 118	27 598	113,43	13,43
ВСЬОГО АКТИВІВ	20 844 209	44 828 805,00	23 984 596	215,07	115,07
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ І ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ	2014	2019			
Кошти банків	2 049 472	567 801	-1 481 671	27,70	-72,30
Рахунки клієнтів	14 581 691	35 094 301	20 512 610	240,67	140,67
Поточні зобов'язання з податку на прибуток	1	84 827	84 826	8482700,00	8482600,00
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	1	174 425	174 424	17442500,00	17442400,00
Інші зобов'язання	334 898	793 970	459 072	237,08	137,08
Субординований борг	2 303 703		-2 303 703	0,00	-100,00
Всього зобов'язань	19 269 764,00	36 715 324,00	17 445 560	190,53	90,53
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ:	2014	2019			
Акціонерний капітал	2 868 191	6 186 023	3 317 832	215,68	115,68
інший додатковий капітал	1 236 294	1 236 294	0	100,00	0,00
Резерв переоцінки інвестицій, наявних для про	5 349	71 001	65 652	1327,37	1227,37
(Непокритий збиток)/нерозподілений прибуток	3 328 105	215 088	-3 113 017	6,46	-93,54
Всього власного капіталу	1 574 445	8 113 481	6 539 036	515,32	415,32

Як видно з таблиці 3.1, комерційний банк за звітний період значно збільшив свої активи, що можна вважати позитивною тенденцією. Це говорить, перш за все про розширення його діяльності та позитивно впливає на фінансову стійкість.

На рисунку 3.1 графічно представлена динаміка зобов'язань комерційного банку.

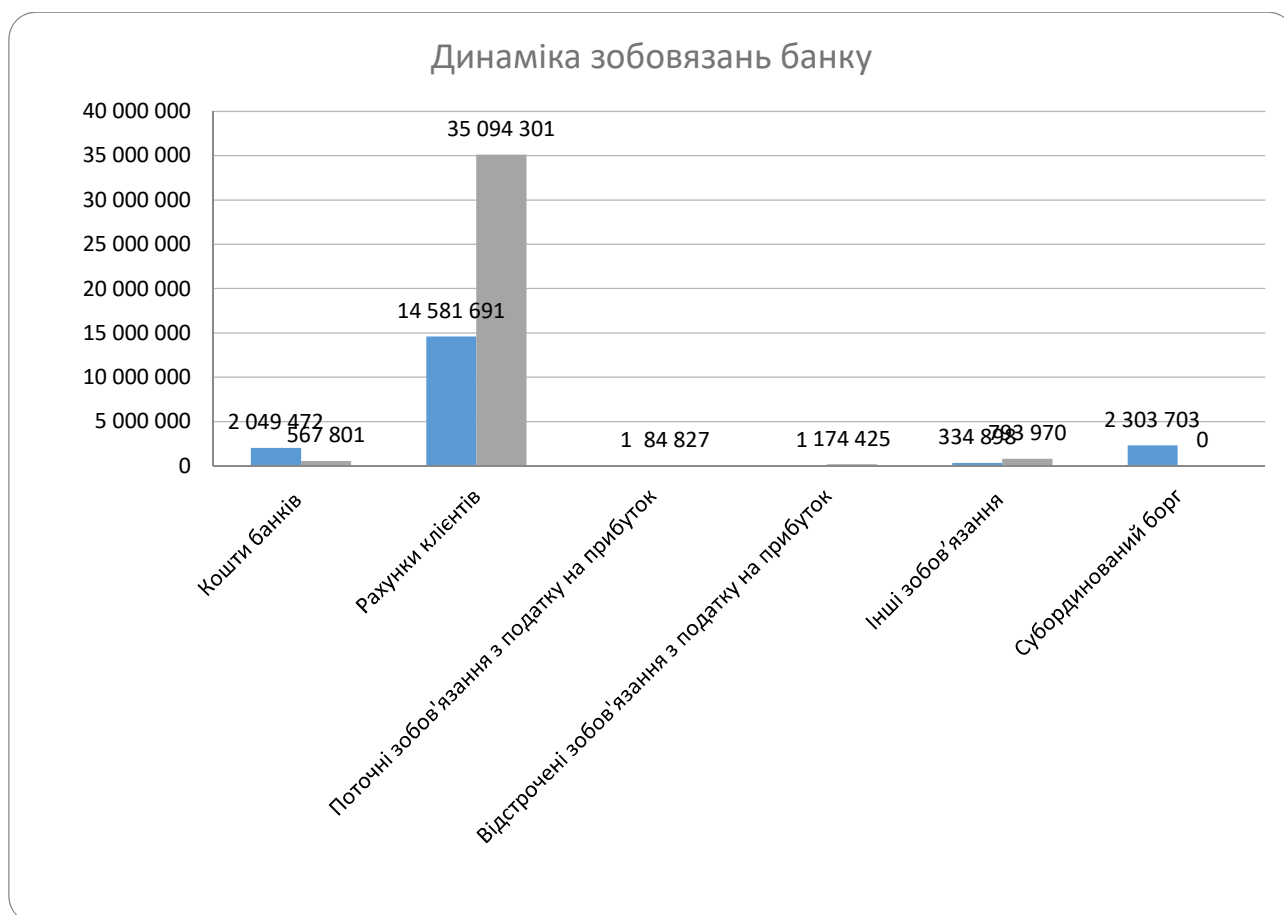

Рисунок 3.1 – Динаміка зобов'язань ОTR-банку

Слід звернути увагу, що за звітний період значно збільшився обсяг грошових коштів на рахунках клієнтів, що свідчить про надійність комерційного банку та високий рівень довіри клієнтів до нього. Можна стверджувати, що обрана комерційним банком політика є вірною та є запорукою його фінансової стійкості.

На рисунку 3.2 представлена динаміка активів банку.

Рисунок 3.2 – Динаміка активів ОTR-банку

Як видно з рисунку 3.2 найбільше зростання за звітний період характерно за наступними статтями активів:

- кредити, надані клієнтам;
- інвестиції;
- кошти в банках.

Знову ж прослідковується активізація саме кредитних операцій досліджуваного комерційного банку. Частково збільшення попиту на кредитні ресурси можна пояснити фінансовою кризою, згорання діяльності окремих суб'єктів господарювання та браком коштів у населення та збільшення рівня безробіття.

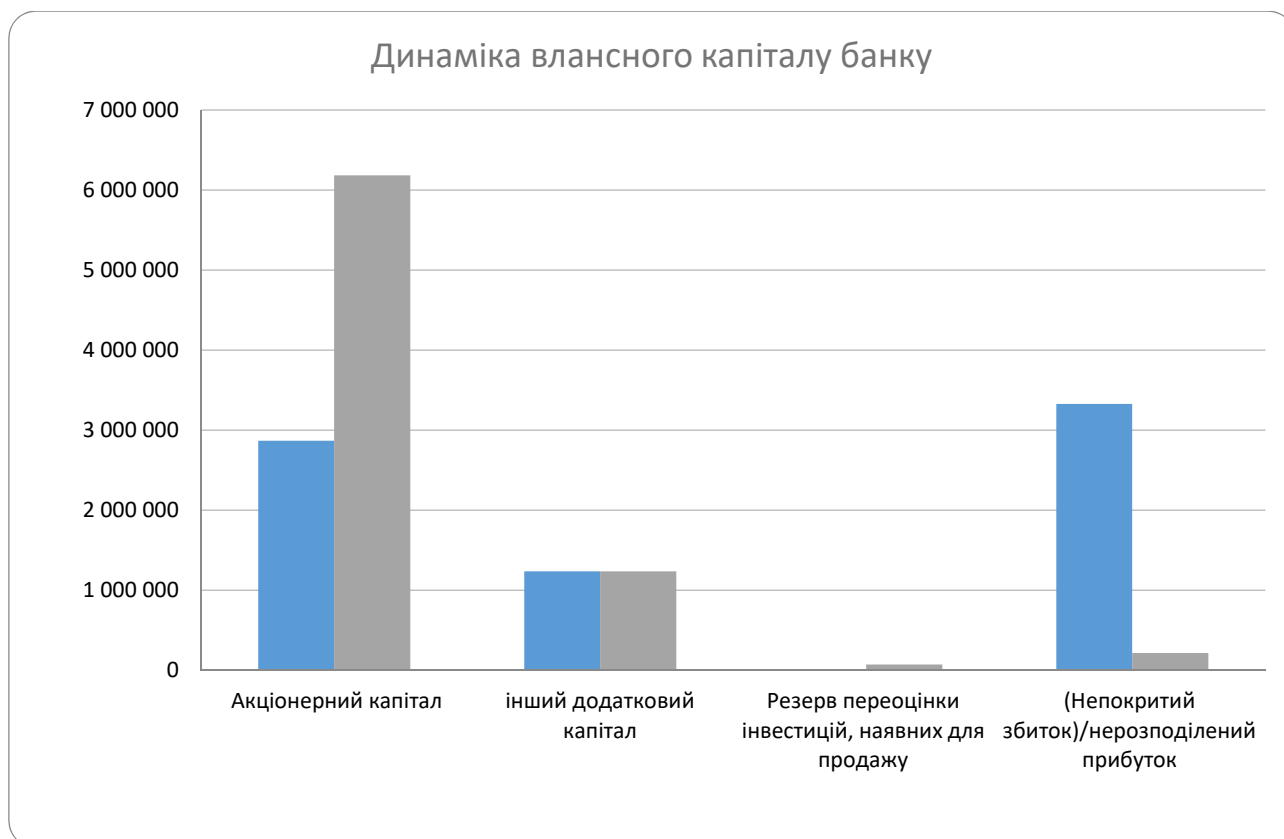

Рисунок 3.3 – Динаміка власного капіталу ОТР-банку

Рисунок 3.3 – Структура власного капіталу ОТР-банку

Як видно з рисунку 3.3 та 3.4 у звітному періоді комерційний банк суттєво зменшив розмір нерозподіленого прибутку, що свідчить про згортання реінвестицій в діяльність банку, але не зменшує його фінансову стійкість в цілому.

Таблиця 3.2 – Вертикальний аналіз активів та зобов'язань комерційного банку

	<u>2014</u>	<u>2019</u>	<u>2014</u>	<u>2019</u>
<u>АКТИВИ</u>				
Грошові кошти та рахунки у Національному банку України	7,47	7,00	1 557 044	3 139 593
Кошти в банках	8,70	9,61	1 812 414	4 308 470
Інвестиційна нерухомість	0,97	0,06	202 928	28 152
Кредити, надані клієнтам	73,64	56,81	15 350 383	25 469 028
Інвестиції, наявні для продаж	0,43	8,10	89 409	3 631 783
Інвестиції, утримувані до погашення	3,13	16,09	651 655	7 212 296
Основні засоби та нематеріальні активи	1,75	1,27	364 325	570 535
Інвестиції в дочірні та асоційовані компанії	0,43	0,43	89 966	191 946
Відстрочені активи з податку на прибуток	2,47	0,09	515 133	38 747
Інші активи	0,99	0,52	205 520	233 118
<u>ВСЬОГО АКТИВІВ</u>			<u>20 844 209</u>	<u>44 828 805,00</u>
<u>ЗОБОВ'ЯЗАННЯ І ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ</u>	<u>2014</u>	<u>2019</u>	<u>2014</u>	<u>2019</u>
Кошти банків	10,64	1,55	2 049 472	567 801
Рахунки клієнтів	75,67	95,58	14 581 691	35 094 301
Поточні зобов'язання з податку на прибуток	0,00	0,23	1	84 827
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	0,00	0,48	1	174 425
Інші зобов'язання	1,74	2,16	334 898	793 970
Субординований борг	11,96	0,00	2 303 703	
<u>Всього зобов'язань</u>			<u>19 269 764,00</u>	<u>36 715 324,00</u>
<u>ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ:</u>	<u>2014</u>	<u>2019</u>	<u>2014</u>	<u>2019</u>
Акціонерний капітал	182,17	76,24	2 868 191	6 186 023
інший додатковий капітал	78,52	15,24	1 236 294	1 236 294
Резерв переоцінки інвестицій, наявних для продажу	0,34	0,88	5 349	71 001
(Непокритий збиток)/нерозподілений прибуток	211,38	2,65	3 328 105	215 088
<u>Всього власного капіталу</u>			<u>1 574 445</u>	<u>8 113 481</u>

Слід зазначити, що структура активів банку за досліджуваний період не мала суттєвих змін. У структурі зобов'язань суттєво ж збільшилася стаття «Рахунки клієнтів».

Зазначимо, що досліджуваний період було обрано з 2014 по 2019 рік, а базою порівняння – 2014 рік. Виявлені тенденції у змінах активів і пасивів дозволяють нам зробити висновок, що досліджуваний комерційний банк має стійку тенденцію до збільшення своєї фінансової стійкості, а обрана політика щодо нарощування кредитів є правильною в умовах фінансової кризи.

ВИСНОВКИ

Результати проведеної роботи показали, що українська економіка ввійшла у світову економічну кризу, викликану поширенням COVID-19, з більшим запасом міцності, порівняно з попередніми кризовими епізодами, а причини поточного економічного спаду кардинально відрізняються. Завдяки правильній грошово-кредитній політиці Україна вперше входить у кризу з помірною інфляцією та низькими інфляційними очікуваннями, що дає простір для пом'якшення монетарної політики. Падіння економіки визначається обмеженнями економічної діяльності, тому очікується й швидке відновлення після зняття карантину. Поточні макроекономічні умови свідчать про можливість подолання цієї кризи з меншими втратами, ніж під час попередніх світових криз.

Ми виявили, що в умовах кризи, викликаній обмеженням економіки, у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби, одним із головних завдань є забезпечення фінансової стабільності і платіжної системи країни, що дає можливість функціонувати економіці у складних умовах. Тому розробка нової грошово-кредитної на сьогодні є пріоритетом для центральних банків світу.

Проаналізувавши статті, коментарі очільника Нацбанку, рішення уряду та НБУ, можемо з впевненістю сказати, що Національний банк здійснює кроки, спрямовані на пом'якшення вимог до роботи банків, підтримки бізнесу та всіх громадян під час дії карантину та обмежувальних заходів: зниження облікової ставки, рефінансування банків та пом'якшення умов щодо кредитування населення та бізнесу.

Також ми проаналізували політику центральних банків США, Німеччини, Великобританії, Польщі та Угорщини.

Наступним завданням було проаналізувати динаміку зміни процентних ставок різних країн в умовах фінансової кризи. Побудувавши діаграму, в якій

зобразили поточні та попередні процентні ставки України, Польщі, США, Великобританії, Норвегії, Румунії, Туреччини, Чехії, Молдови та Ісландії, ми дійшли висновку, що всі досліджувані країни за березень-квітень знизили облікові ставки центральних банків, тобто центральні банки підтримуються схожої стратегії щодо грошово-кредитної політики.

В третьому розділі ми перерахували шляхи, які треба використовувати в грошово-кредитній політиці держави в умовах фінансової кризи. Серед яких стримування інфляції у прогнозованих межах, спрямованість взаємопов'язаних цілей та заходів грошово-кредитної політики та політики країни в цілому.

Отже, з усього вищезазначеного можемо зробити висновок, негативний вплив пандемії на українську економіку буде відносно короткостроковим, але досить потужним. Карантинні заходи вже зменшили ділову активність, споживання та зайнятість населення. Правильні дії НБУ щодо грошово-кредитної політики дадуть змогу зменшити негативний вплив цієї фінансової кризи на економіку. Пом'якшення грошово-кредитної політики сприятиме відновленню економічного зростання. Інфляція залишатиметься контрольованою, ключова ставка в цьому році може знизитися до свого середньострокового нейтрального рівня 7%.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Інфляційний звіт НБУ - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2020-Q2.pdf?v=4
2. Офіційний сайт Національного банку Польщі - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nbp.pl/>
3. Офіційний сайт Національного банку України - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
4. Офіційний сайт Федеральної резервної системи - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.federalreserve.gov/>
5. Офіційний сайт ACAPS - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.acaps.org/>
6. Офіційний сайт Google Trends - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://trends.google.com/trends/?geo>
7. Про Основні засади грошово-кредитної політики на 2020 рік та середньострокову перспективу: Рішення НБУ від 10.09.2019 р. №37- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr037500-19>
8. Kasztelnik, K. Gaines, V. W. (2019). Correlational Study: Internal Auditing and Management Control Environment Innovation within Public Sector in the United States. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 3(4), 5-15. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://doi.org/10.21272/fmir.3\(4\).5-15.2019](http://doi.org/10.21272/fmir.3(4).5-15.2019).
9. Kishwar, A., Ullah, A. (2019). The Role and Impact of Merger & Acquisition of Banking Sector in Pakistan. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 3(3), 113-121. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://doi.org/10.21272/fmir.3\(3\).113-121.2019](http://doi.org/10.21272/fmir.3(3).113-121.2019)
10. Faccia, A., Mosco, D. (2019). Understanding the Nature of Accounts Using Comprehensive Tools to Understand Financial Statements. *Financial Markets*,

Institutions and Risks, 3(3), 18-27. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http://doi.org/10.21272/fmir.3\(3\).18-27.2019](http://doi.org/10.21272/fmir.3(3).18-27.2019).

11. Kaya, H.D. (2019). Government Support, Entrepreneurial Activity and Firm Growth. *SocioEconomic Challenges*, 3(3), 5-12. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http://doi.org/10.21272/sec.3\(3\).5-12.2019](http://doi.org/10.21272/sec.3(3).5-12.2019).

12. Hrytsenko, L., Petrushenko, M., Daher, K. (2017). The necessity of socio-ecological modification of two-tier economic model of secondary resources management in Ukraine. *SocioEconomic Challenges*, 1(1), 68-76. Doi: 10.21272/sec.2017.1-08

13. Vieira, P.C., Matvieieva, Yu., Myroshnychenko, Iu. (2017). Environmental Consciousness among Graduation Students: Comparing Ukraine with Portugal. *SocioEconomic Challenges*, 1(3), 51-57. DOI: 10.21272sec.1(3).51-57.2017

14. Kleinschmidt, H. (2017). Labor Movements, Mainly in Eastern Europe. *SocioEconomic Challenges*, 1(3), 45-50. DOI: 10.21272sec.1(3).45-50.2017

15. Salihaj, T., Pryimenko, S. (2017). Modification of the International Energy Agency Model (the IEA Model of Short-term Energy Security) for Assessing the Energy Security of Ukraine. *SocioEconomic Challenges*, 1(4), 95-103. DOI: 10.21272sec.1(4).95-103.2017

16. Karintseva, O., Benetyte, R. (2018). Estimation of Efficiency of State Regulation in Economic Restructuring Based on the Environmental Factor. *SocioEconomic Challenges*, 2(1), 91-102. DOI: 10.21272/sec.2(1).91-102.2018

17. Singh, S. N. (2019). Business Inefficiencies and Youth Unemployment in Ethiopia: A Case Study of Mettu Town. *Business Ethics and Leadership*, 3(2), 93-106. [http://doi.org/10.21272/bel.3\(2\).93-106.2019](http://doi.org/10.21272/bel.3(2).93-106.2019)

18. Mercado, M.P.S.R., Vargas-Hernández, J.G. (2019). Analysis of the Determinants of Social Capital in Organizations. *Business Ethics and Leadership*, 3(1), 124-133. [http://doi.org/10.21272/bel.3\(1\).124-133.2019](http://doi.org/10.21272/bel.3(1).124-133.2019)

19. Popoola, M. A., Brimah, A. N., Gbadeyan, R. A. (2018). Entrepreneurship Practice: As a Means of Poverty Reduction in Southwestern Nigeria. *Business Ethics and Leadership*, 2(4), 83-88. [http://doi.org/10.21272/bel.2\(4\).83-88.2018](http://doi.org/10.21272/bel.2(4).83-88.2018)

20. Hossain, J., Jahangir, N., Nur-Al-Ahad, Md. (2018). A Study on Female Entrepreneurs in Malaysia. *Business Ethics and Leadership*, 2(3), 67-73. DOI: 10.21272/bel.2(3).67-73.2018

21. Prince, T. (2017). Behavioral Finance and the Business Cycle. *Business Ethics and Leadership*, 1(4), 28-48. DOI: 10.21272/bel.1(4).28-48.2017